

«Engaschi stinau pils interess dalla muntogna»

Di dallas portas aviartas dalla Societad Ovra electrica Lumbrein la sonda vargada

DA HANS HUONDER / ANR

Cun in plaid da cusseglier naziunal Martin Candinas, stans d'informaziun, ina grillada, in schatg musical e la pusseivladad da visitar igl implotn ha la Societad Ovra electrica Lumbrein commemorau la sonda in'ulteriura part da siu giubileum da 100 onns. En siu plaid festiv ha Candinas era tematisau l'imporzonza dalla forza hidraulica per la Svizra, mo era sco fontauta finanziaria pils cantuns da muntogna e lur vischernauncas. La Societad Ovra electrica Lumbrein che vegn presidiada dapi nov onns da Gian Derungs, festivescha uonn il giubileum da 100 onns. Quei ha ella fatg cun differents arranskaments. Il tierz e davos – quel dalla sonda vargada – ei staus in di dallas portas aviartas. Parallelmein ha la societad ediu ina broschura cun sia historia. Il cudisch dat investa alla planisaziun ed al svilup dall'ovra electrica. Clau Soler ha retschercau els archivs e publicau quel cun sustegn d'Anita Capaul. Il resultat da quella lavour ei ina survesta fundada dils tiarms dalla Societad Ovra electrica Lumbrein cun documents, fotografias ed anecdotas. Il cudisch ha dil reminent saviu vegnir retratgs la sonda a Lumbrein. Sper la pusseivladad da prender investa dall'ovra electrica ei vegnui purshiu la sonda stans d'informaziun, e fatschentas partenarijas han orientau davart lur funcziun ed activitad. La Societad da musica Lumbrein ha delectau ils presents avon ch'els vegnien envidai ad ina grillada.

Spért da piunier

«Vus Lumerinas e Lumerins, Lumnezianas e Lumnezians, astgeis esser loschs da vossa Societad Ovra electrica Lumbrein, dil giubileum, dil responsabels, denton era da vos antenats. Tals han giu avon 100 onns in'idea, in spért aviert e da piunier, in vast horizont, interess per novazions ed innovaziuns, curasca ed iniziativa.» Cun quels plaids ha cusseglier naziunal Martin Candinas da Rabius iniziau siu plaid pil di dallas portas aviartas la sonda. Lumbrein seigi il sulet vitg ella Lumnezia romontscha cun in'atgna ovra electrica, e quei ina che funcziuni e cun ina considerable valeta: «Segir ha era quella decisiu da restar independents duvrav curasca, ein bein biaras ovras electricas svanidas per differents motivs en mauns gronds ils davos de-

cens. Beinenqual vischernaunca vegntgunsch ad admirar la curasca che Lumerinas e Lumerins han giu ed han aunc adina.» La visiun e missiun dalla societad d'esser d'avantatg pils clients ed il generaless, da porscher prezis favorevels per l'electricitat als indigens e da porscher plazzas da lavour ella regiun astgen ins admirar.

Imporzonza dalla forza hidraulica

Rodund 60 pertschien dalla producziun d'electricitat en Svizra deriva oz dalla forza hidraulica. Quella cefra muossi l'immensa imporzonza da quella: «Sche nus risguardein lu aunc il fatg che 22 pertschien dalla producziun dalla forza hidraulica svizra vegn dil Grischun, muossa quei che nies cantun ei in zun impurtont producent d'electricitat en Svizra. Perquei vegnan era varga in tschunavel da tut ils tscheins d'aua dalla Svizra dabien a nies cantun ed a nossas vischernauncas. Tochen il 2024 havein nus sauvi spindrar il tscheins d'aua actual.» Buca meins che 120 millioni francs flessegian el cantun e las vischernauncas onn per onn en forma da tscheins d'aua. «Tals daners duvrein nus aschamein. Gest ellas vischernauncas muntagnardas ein queis daners indispensabels. Il cumbat encunter ina reduciun dil tscheins d'aua naven digl onn 2025 vegn denton beingleiti lantschlaus, aschia che quei tema vegn era a fatschentas il parlament ils proxims quater onns», puntuescha Candinas.

Bunas cundiziuns

«In'ulteriura premissa impuronta per nossas ovras electricas ein bunas cundiziuns per adattazzius. Gest l'jamna vargada ha il Cussegli federal decidiu che ovras electricas duein stuer prender dameins mesiras d'ambient tier renovaziuns da concessiuns sco tochen dacheu. Cunquei che biaras concessiuns d'ovras electricas existentes ston vegnui renovadas ils proxims decennis ei quella mesira per las regiuns da muntogna da gronda muntada. En connex cun la vischernauna Lumnezia pertucca quei oravontut las Ovras electricas da Zervreila», di cusseglier naziunal Cristiandemocrat. Talas decisziuns positivas a favor dallas regiuns da muntogna, sco era il success cul tscheins d'aua, motiveschien e muossi ch'ils muntagnards stoppien s'engaschar stinadamein per lur interess a Berna.

La suprastanza dalla societad ensenem cun cusseglier naziunal Martin Candinas (tierz da sen.). Da seniester Flurin Capaul, Martin Capaul e Gian Derungs.

Allas interessatas ed als interessents ei sepurschiu la pusseivladad da prender investa dall'infrastructura dall'ovra la sonda vargada.

FOTOS H. HUONDER

La situaziun actuala dalla producziun d'energia procura buca mo per discussiuns sil pli ault nivel politic.

La Societad da musica Lumbrein cun siu dirigent Norbert Capeder ha delectau la raspada festiva la sonda sin plaz scola a Lumbrein.

Ina suga sco motiv

La cronica dalla Societad Ovra electrica Lumbrein tradescha che l'elettrificaziun dil transport da lenna naven da Silgin a Lumbrein ei staus in dils motivs principals per realisar in'atgna ovra electrica. La centrala cum tuttas apparaturas da direger ei vegnida construida a Mulin. Entochen igl onn 1946 ei sulet la vischernauna da Lumbrein stada colligida vid la reit, dapi lu era la vischernauna da Vrin. Avon exactamein 40 onns ei la centrala nova a Schanaus-sut vegnida erigida. «Cun ina nova lingua da pressiun e cun pli bia altezia ha l'atgna producziun saviu vegnir alzada marcantamein», scriva la

societad en sia cronica. La centrala veglia a Mulin survescha dapi lu sco staziun da trafo e mesiraziun, centrala da commando e da repartiziun sco era per l'entira regulaziun dalla reit. Igl onn 1992 ei vegnui installau ina nova e pli moderna turbina cun dapli prestaziun a Schanaus-sut, aschia ha l'atgna producziun saviu vegnir augmentada danovamein.

Era cun fotovoltaica

Dapi igl onn 2011 producescha la societad era electricitat cun siu agen implot fotovoltaic. Quel sesanfla sill'alp Staviala Vedra. Entochen 1986 ha l'ovra electrica retrat la forza electrica dalla Patwag cun in

transit sur la reit dall'OES (EWBO). Suenter ei vegnui fatg in contract cun l'OES a Glion. Oz producescha l'ovra rodund 40 pertschien dil consum, ils 60 pertschien restonts vegnan retratgs dalla fiera libra. Il fevrer 2011 ei l'ovra electrica vegnida separada dalla vischernauna politica da Lumbrein. 92 onns ei l'ovra electrica stada en possess dalla vischernauna. La liberalizaziun dil marcat d'energia e las discussiuns davart ina fusio dall'entira Lumnezia romontscha l'entschatta 2009 ein lu era stadas ils motivs per reponderar l'organizaziun e la fuorma giuridica dall'ovra electrica da Lumbrein. Igl onn 2018 ha l'ovra produciu 1,24 millioni kwh.

reclama

Südostschweiz informiert

Topaktuelle Nachrichten aus Ihrer Region von Montag bis Freitag ab 18 Uhr.

Nur auf TV Südostschweiz

Jamna da chor Musica Vocalis en Lumnezia

Sepräsentada ella regiun cun in vast program

La dumengia ha il chor Musica Vocalis cooperau tier il survetsch divin campester a Plaun Lom sper il lag sur Triel a Vella. Igl ei vegnui cantau la «Messa da Cristus Regn» da Duri Salm ed aunc cumposiziuns da Haydn e Schütz. Igl ei stau tschaffont ton neu dil diember da canzuns sacrals e profanas sco digl ambient. Cun quella cooperaziun ei l'Jamna da cant ida a fin. Cantadurs e cantadurs plein tschaffen e perschuasiun – sut l'egida da Gieri Spescha – astgan esser satifatgs dil prestau e returnar cun in bien sentiment a casa.

Tgirar contacts culs indigens e lur cultura

Iniizada ei la Jamna Musica Vocalis Lumnezia vegnida 2006 dalla Fundaziun U.W. Linsi, Stäfa. L'emprema Jamna da cant ha giu liug 2007. Menader musical ed artistic era Willi Derungs, oriunds da Vignogn ed activs sco dirigent a Berna. Ella publicitat ein quellas jamnas vegnidas enconuschantas sur il num Musica Vocalis e surtut tras ils concerts. Ellas han adina giu liug ella Sentupada (anteriura

intent dalla fundaziun ei – ultra dil cant – era da promover il contact denter ils indigens ed ils participonts e participontas si dalla Bassa. Quella jamna duei era dar caschun dad emprender d'enconuscher ina untrada muntagnarda sco la cultura ed il lungatg romontsch e procurar per in brat cultural cun excusiuns e sentupadas ella regiun.

Il chor ha embelli il survetsch divin campester a Plaun Lom sper il lag sur Triel (Vella).

FOTO I. SGIER

KAUFE IHR FAHRZEUG
Auch für Export und Unfallfahrzeuge
Wir übernehmen auch Ihr Eintaufsfahrzeug.
081 252 28 29 | 079 772 54 07
www.auto-aria.ch